

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא סב.

עין משפט נר מצוה

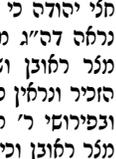
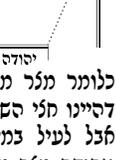
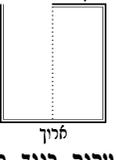
א מיי פ"א מה' מוכר
ה' יח סמנ ע"פ פב
טו"ש ע"פ ח"מ ס"י ר"ח ע"פ
נד:
א ב ג מיי"ש שם ה' יג
סמנ שם טו"ש ח"מ
ס"י ר"ח ע"פ ג:
ב ד ה מיי"ש שם ה' יד
טו"ש ע"פ שם טו"ש ח"מ
ג ו מיי"ש שם ה' טו טו"ש
שם טו"ש ח"מ ד:

רבינו גרשום

מכר לו שדה ומצד לו
מצד אחד ארוך. כגון מצד
מזרחי יארובן על פני כל
השדה שמכר לו ומצד
אחר קצר כגון למערב
השדה מצד שמעון ולא
היה מגיע מיצדו אלא עד
חצי השדה שמכר לו:
אמר רב. הוואיל וכן לא
אזלינן בחר מצד הארוך
אלא בחר מצד הקצר ולא
קנה בשדה אלא כשיעור
משך מצדו של שמעון
כנגדו עד מצד יארובן: אמרו
ליה רב הונא ורב אסי.
אמאי אמרת דלא קנה אלא
שהו בשדה כנגד הקצר של
שמעון ליקני כנגד ראש
חור. כלומר היכא דאין
מגיע מצד שמעון אלא
כנגד חצי של יארובן ימשך
מסוף מצד שמעון אצל
השדה באלכסון עד סוף
מצד יארובן וכן יקנה והיינו
כעין ראש חור שלמעלה
מרוחב ומלמטה מקצר:
ומודה רב היכא דאיכא מצד
יארובן ושמעון לצד מזרח
השדה ומצד לוי ויהודה
לצד מערב ואמר לוי שדה זו
שאני מוכר לך מצד מזרחי
ועומד יארובן ושמעון ומצד
מערב שסמוך לדרום מוכר
מצד לוי ושמעון ללוי והיינו
מצד לוי מצד אחד ארוך
ומצד אחד קצר מדורגיל
למכתב נמי ומצד שמעון
כנגד יארובן ולא כתב ליה
אלא מצד יארובן ושמעון
למזרח ומצד לוי למערב
ולא כתב יהודה ש"מ דלא
ניחא ליה דניקני ליה מסוף
מצד לוי ועד יהודה אלא
כעין ראש חור ולא יותר
כמו שפירש"י. ואם אותה
שדה שמכר לו חיו לו
לירובן משני צידיה בשדות
כשיעור ארבע אחת במזרח
ואחת במערב וכן לשמעון
אחת לצפונה ואחת לדרומה
צריך למכתב ליה המוכר
מצד יארובן לרוחין תרין
וכי' ואי כתב ליה הכי
מקנה ליה כל השדה כולה
מקצת לקנה לוי ורוחתייה.
אבל אי לא כתב ליה אלא
מצד יארובן ומזרח ומערב יש
לומר שמא לצד מזרח קנה
כולו ולצד מערב מעט וכן
נמי מצד צפון קנה כולה
ומצד דרום קנת מן דרום
א. ואיכא למימר דשייר
בשדה מקצת: איבעיא להו
סיים לוי הקרנות שעל זוית
אחד של שדה קרן של
מצד יארובן ועל זוית אחד
קרן של מצד שמעון ועל
זוית שלישי קרן מצד לוי
ועל זוית רביעי קרן מצד
יהודה (כי האי גונא) ולא
מצד לו כל אורך השדה
על פני כולה ולא כל
הרוחב אלא הזוית מהו
מי אמרי' הוואיל דבמצד ד'
קרנותיה כולה מכרה לו
השדה על פני כולה או
לדמא כיון דלא מצד לו
כל ארבע וכל רחבה אלא
הקרנות לא מכר לו אלא
רצועות באלכסון ההולכות
מקרן לקרן ב' רצועות
ולא יותר (כי האי גונא):
כמין גמא מהו. שמצד
לו מצרים שתיים יארובן
ארבעה מצד אחד ושמעון
המצד (הכי). מצד לו

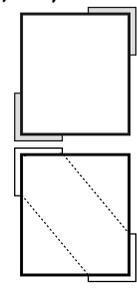
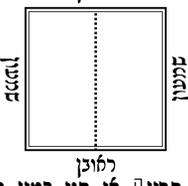
ואי אמר ליה נכסי אפילו לא עד דלא"ל
כל נכסי: מוכר לו. המוכר שדה לחבירו בשטר המכירה מוכר מערבי
ארוך מאה אמה ומכר מזרחי כנגדו קצר ג' אמה שלא הגיע אלא עד
חצי השדה ומכר של צפון ודרום מימין ושמאל מן המזרח עד המערב
כזה: אלא כנגד הקצר. כנגד מצד
מזרחי יקנה ה' דהיינו
חצי השדה ומכר
מערבי שהוא ארוך
מכרים הרחביז לו
דמכר שלם הארוך
לכתוב בשטר:
ויקנה כנגד ראש חור. כלומר הא'
איכא למימר דדוקא כתב לו מצד
מערב ארוך ומכר מזרח קצר
(ט) היינו כדי לקנות מצד מערב מאה
אמה וה"ד כגון שיקנה כל השדה
באלכסון כנגד ראשי השדות של
מזרח ומערב כזה: ומודה רב.
מקמי דאשתיק אצל
במר דאשתיק אזלי
במרויהו: היכא

דאיכא מצד ראובן ושמעון מורה ומכר לוי ויהודה
כנגדו במערב. ורוחב השדה ק' אמה והיו מצד
לוי כנגד ראובן ג' אמה וכן מצד ירודה ושמעון
שמעון ג' אמה וכתב לו בשטר מצד ראובן ושמעון
מן המזרח ומכר יהודה מן המערב דהיינו מצד
מערבי ה' קמת ולוי לא הוכיח הכא מודה רב דיקנה
כנגד ראש חור דאי הוה צעי מוכר להקנות כנגד
הקצר הכי ה"ל למיכתב ושמעון' (כנגד חצי) יהודה
כלומר מצד מזרחי שהוא ארוך לא יקנה אלא יהודה כנגד שמעון
דהיינו חצי השדה ומדללא כתב הכי ש"מ כנגד ראש חור קאמר ליה.
אצל לעיל במילתיה דרב מיידי כגון ראובן ושמעון מצד מזרחי
ויהודה מצד מערב כנגד שניהם וכתב לו יהודה מצד מערב ושמעון
מצד מזרח דהיינו אחד ארוך ואחד קצר התם לא קנה אלא כנגד
הקצר דבש"מ מצד מערב הרחביז לו שלא יכול לפרש ושמעון כנגד
חצי יהודה כי הכא שאין כותבין חצי מצד והוא כותב מצד שלם.
נראה דה"ג מדה"ל למיכתב ראובן כנגד לוי (ט) דמשמע שמכר לו
מצד ראובן ושמעון ארוך ומכר לוי הוא הקצר אצל יהודה לא
הוכיח וגרסינן לו הדברים העומדים החסרון של מצד יהודה האחרון.
ובפירוש ר' חננאל לרומא גרסינן מדה"ל למיכתב מצד לוי כנגד
מצד ראובן וכיוצא בו מצד יהודה כנגד מצד שמעון ומשם יש ללמוד
שכתוב בספרים שלהן מדהוה ליה למיכתב לוי כנגד ראובן ולא כתב
כו' וכן עיקר: מצד ראובן מורה ומערב כו'. המוכר שדה
לחבירו ורוצה לכתוב מצד יוש לשכנו ראובן ב' שדות אחת במזרח
ואחת במערב (ט) (ולשמעון שכנו שתי שדות אחת בצפון ואחת
בדרום) לא יכתוב לו סתם שדה זו שאני מוכר
לך הרי היא בתוך שדות ראובן ושמעון דלמי
למיפלא ליה באלכסון כזה ומנאל שנטול אצל
מצד ראובן ושמעון אצל כשכותב מצד ראובן
רוחין תרתי ומכר שמעון רוחין תרתי הרי
ארבע רוחות וכ"ש אם יכתוב לו בפירוש מצד
ראובן מזרח ומערב מצד שמעון צפון ודרום
דשפיר דמי: סיים לו אם הקרנות. לשון סימן. שהיו שדות הרבה של
בני אדם מקיפין אותם ולא כתב אלא ארבע שדות של ד' קרנות השדה
אצל ארבע ורחבה לא מצד כלל מי אמרינן אין דרך למכור קרנות
השדה אלא כל השדה שבתוך הקרנות מכר לו דמש"ה סיים לו קרנותיו
או דלמלא לא מכר לו אלא תלם באלכסון מקרן לקרן שתי וערב

בבירוינו
מכרים הרחביז לו: ומוודה רב. פי' צקונטרס קודם שמתק
משמע דבשעת מודה לכו אע"ג דלקמן (עמוד ג) שתק (י) (רבא) לאביי
אע"ג דלא הודה לו אלא שלא חש להשיבו הכא ללמימר הכי דרב
כהנא ורב אסי הוו כמו תלמיד חזר לרב כדאמר' (מנהגין דף לו):
דלסבירה לא הוו רביי' צבדו מקומות רב מודה כששתק להם בפ"ק
דצ"ק (דף יא. וס) גבי אין שמין לא לגנב ולא לגזול דקאמר' אדרבה
מדאמר' ליה רב כהנא ורב אסי לרב דינא הכי ושתיק ש"מ שמין ולא
אמר הא דשתיק משום דלא חש להשיבו ופ"ק דצ"ה (דף ג. וס) גבי
אפרוח שנטול ציו"ט דא"ל רב כהנא ורב אסי לרב וכי מה צין זה
לעגל שנטול מן הטריפה ושתיק רב אמר רב יוסף מאי טעמא
שתיק רב לימאל לכו האויל ומוכן אגב אמו ללכדיס וכן בצ"הו נשך
(ב"מ דף טו): גבי ספינה אמר רב אגרא ופגרא א"ל רב כהנא ורב
אסי לרב אי אגרא לא פגרא אי פגרא לא אגרא שתיק רב אמר רב
ששת מאי טעמא שתיק רב לא שמיע ליה הא דתניא כו' משמע
כלל הנהו דלא מפני שלא חש להשיבו שתק אלא מפני שהודה:
בד"הוה ר"ה לביבתה מצד שמעון כנגד יהודה. פירוש כנגד
יהודה לצד ולא הו"ל למיכתב ראובן ומכתב ראובן
שמע מינה כנגד ראש חור קאמר ליה וגירסא זו אינה נראת דלמה
ליה למינקט כה"ג השתא דלא לוי יהודה היה לו ללגלג שהוא
אחרון לכן גריס גרס"ם מדה"ל למיכתב ראובן כנגד לוי והשתא
דלג יהודה ומ"מ קשיא לר"ת דהכי הוה ליה למימר מדללא הו"ל
למיכתב שמעון וכתב שמע מינה כנגד ראש חור קאמר ליה ונראה
לר"ת כגירסא ראשונה ולא קאי אעיקר מילתיה דרב דקאמר לא
קנה אלא כנגד הקצר דא"כ הו"ל למימר מדללא הו"ל למיכתב
ראובן אלא קאי אדיוק דכי היכי דקאמר רב דלא קנה אלא כנגד
הקצר ה"ג אם מצד מצד ראובן ושמעון מצד מזרח ומכר לוי
חצי שדה מצד מערב ואצל לוי קרקע עולם דמודה רב דקנה כנגד
הארוך כיון שלא מצד מה למכור והאם קאמר ליה דמנאל למכור
כגון לוי ויהודה מן המערב מודה רב דלא קנה כנגד הארוך אם
דלג יהודה וגרסינן מדה"ל למיכתב יהודה כנגד שמעון דאי גרסינן
שמעון כנגד יהודה הלשון דחוק ופי' מגומגם דלא קאי אדרב רי
אלא אדיוק ואין להקשות אמאי לא קאמר גמרא מודה רב אעיקר
דבדיו כדפירש הקונטרס ולימאל מדללא הו"ל למיכתב כי שמא לא חשש
הגמרא לפרש זה דפשיטא דלא אמר הכא דלא קנה אלא כנגד
הקצר דודאי לא מצד לו מצד שמעון צמס ולא הו"ל לקנה אלא
אמאי לא קנה כנגד הארוך כיון שמנאל לו מצד שמעון:

מצד ראובן רוחין תרין. אע"פ שאם היה כותב לו קרקע שבין
שדות ראובן וצין שדות שמעון לא היינו יכולין לומר שיקנה
חצי (ט) שדה כזה דלא כן לא היו צין שדות ראובן ושמעון (י) (בוית)
ומיאו (ט) קאמר דקנה באלכסון
מקרן לקרן דהיא צין שדות
שמעון וראובן בוית: במ"ן גאם.
פירש ר"י וקשה ודרוש דהיינו
משתי רוחות וקשה ודרוש דאם
כן אמאי צריך למיכתב לעיל מצד
ראובן לרוחין תרין ומכר שמעון
לרוחין תרין^ה אי קני כמין גאם ופירוש הקונטרס נראה עיקר:

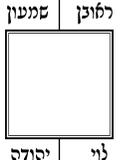

או דלמא כיון שלא מצד לו אלא ב' רוחות לא קנה אלא שתי רצועות כנגד

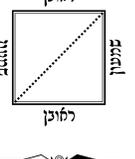
(א) מצד לו מזרחית לפנות
שהוא כיוון גמא ועתה כל
איבעיא לו חסיקו וק"ל כל
מיקו דממונא לקולא ויד
הקונה על המחממה ואינו
לוקח אלא בפחות שכן דין
שלא להוציא ממון מיד מחזיקו
בשפ"א חולקין מפני שהוא
ספק ועל ספיקא דממונא
חולקין ולא תמכרו לנו להכריע
הלכה למעשה זה פי' רבינו
מנאל. ערוך ערך גס וט"ע
שלא הוציא שום אחד
מהספקים וגם מדע שפי'
ר"מ כמו שפירש"י בתוספות
ד"ה מין גאם. (ג) בפי':
הקנה. (א) נדפשו' קלר,
(ב) ז"ל שמעון. רש"י,
(ד) רש"י מ"ז וע"י רש"י,
(ה) ז"ל רבא. (ו) ש"ל מ"ז,
(ח) ג"ה הוה אמיאל.

הגהות הב"ח

(א) ג"ה מדתהו ליה
למכתב מצד דראובן כנגד
לוי (ושמעון כנגד יהודה)
מא"מ. וצ"ע גירסת הסו"ס
היכה דשמעון כנגד
יהודה ורש"י היה גורס
במקומו דראובן כנגד
לוי והמסופים הניסו שמי
גירסתו כפי' (ב) רש"י
ד"ה וקנה כנגד וכו' מודה
קני כדי כ"ל ומינה היינו
מקנן: (א) ז"ה היכא דאיכא
כו' מדהוה ליה למכתב ראובן
כנגד לוי כזה:

(ד) תוס' ד"ה מצד וכו' חצי
שדה כזה:

מוסף תוספות

א. ולא מצד לו המצד
הרביעי אלא קצר. רש"י.
ב. וא"ת וכו' והוא שמימין
ליה לרב דאמר (לקמן
בע"ב) שפ"א לא מצד אלא
ג' מצרים קנה וכל חורן
ממצד רביעי. ולמה יגרע
כשהמצד הרביעי קצר יותר
מהו שלא מצד לו מצד
רביעי כולל ל"ל היינו טעמא
דגרע כשמצד לו מצד רביעי
והוא קצר לפי שהוא
כמפריש שאינו רוצה שיקנה
כנגד הארוך. רבינו יונה.
ג. לא היה שתיק להו
משום דלא חש למילתיהו
אלא אחת שלא מצא
התשובה לדרביהם. ט.
ד. [ומיבעיא ליה] מי
אמרינן כיון דמצד ליה
מזרח וצפון, (לפי תוס' צ"ל
דרום), קנה ליה לרוח
דרומית ולרוח מערבית
דאמרינן וכו' והו"ל
מריב, או דילמא אמרינן
כיון דלא כתב ליה רוח
דרומית ורוח מערבית, לא
דאמרינן וכו' והו"ל
קני אלא תלם אחד על פני
מזרח וצפון, אי' כנגד ראש
חור. ר"י מיי"ש. ה. וש"מ
שאם מצד לו מצד אחד
במזרח ומצד אחד בצפון
ולא יותר שלא קנה כל
השדה. רבינו יונה.

(א) ה"זוירם ע"פ ב"ה המסכתא

